

Manden i grøften: Historien om Hardy Hedager

85-årige Hardy Hedager voksede op i troen på, at han skulle overtage gartneriet Godthåb fra faderens hænder. Men han blev slået ud af sin livsbane og begyndte at gå.

Af Rikke Struck Westersø, Foto: Bax Lindhardt, 30. september 2012

Indhold

03 47 år på landevejen: Hardys valg

12 Artikel: De, der ikke kan hjælpes

PLUS

BT PLUS udgives af Berlingske Media, Pilestræde 34, 1147 København K. **Email:** plus@bt.dk. **Web:** www.bt.dk/plus.
Ansv. chefredaktør: Olav Skaaning Andersen.
Redaktør: Mette Bernt Knudsen. **Bemærk:** Der kan være omtalt forhold, der er ikke længere er gældende. Se udgivelsesdato på forsiden af publikationen.

47 år på landevejen: Hardys valg

85-årige Hardy Hedager voksede op i troen på, at han skulle overtage gartneriet Godthåb fra faderens hænder. Men han blev slået ud af sin livsbane og begyndte at gå. I dag, 47 år senere, lever Hardy i fred med sin skæbne bag brændenælderne i vejkanten - ikke så langt fra jorden, der skulle have været hans

Af Rikke Struck Westersø
Foto af Bax Lindhardt

En midaldrende kvinde parkerer cyklen ved vejkanten og kanter sig ad den smalle sti ind mellem brændenælderne. De er det eneste, der skærmer Hardy Hedagers hjem fra Roskildevejs ensformige trafik. Nælderne er hans mure og himlen over birketræerne hans tag. Han sover på fire europa-paller med et dække af presenning.

Kvinden er kommet for at forære den 85-årige et gavekort til Netto, så han kan købe lidt mad.

- Det er for dårligt, at et velfærdssamfund som vores ikke kan løfte opgaven med at hjælpe landets hjemløse, siger hun, tydeligt forarget, og fortæller, at hun har forlangt svar

fra borgmesteren om, hvad man vil gøre ved 'sagen'.

Hardy takker for gavekortet og svarer godmodigt 'jaja, det går såmænd meget godt', da kvinden spørger.

Hun er langt fra den eneste, der har forsøgt at hjælpe grøftens beboer. Helst vil han bare være i fred.

Han gik sin vej

Det er 47 år siden, at han holdt op med at rage skægget hver morgen, arbejde som overgartner om dagen og lægge sig i en lun seng om aftenen. Han gik slet og ret sin vej. Og det er blevet til mange tusinde kilometer siden. Først med en lærredssæk på ryggen, senere med sit liv i en trillebør.

For syv år siden følte han sig en dag utilpas og lagde sig i vejkanten for at hvile. Siden har stedet været hans hjem. Hverken Hardy eller trillebøren kan holde til de mange kilometer længere. Derfor har han indrettet sin lille lejr der i vejkanten ved Hedehusene på Midsjælland - hans fødeegn, som han gennem årene altid er vendt tilbage til.

Det faste tilholdssted har gjort det nemmere for hans nærmeste at hjælpe. Hans 81-årige lillesøster bliver hver anden-tredje uge kørt til Hedehusene af sin søn med mad og rent tøj og tager det beskidte med hjem til vask. Det får fire gange i vaskemaskinen, men lugten af bål og cerutter bliver siddende.

Hardy klæder sig i mange lag. Om vinteren er gummistøvlerne og

sokkerne stoppet med aviser. De isolerer også, bundet rundt om maven, indenfor jakken.

- Man skal ville overleve. Kan du ikke holde varmen, så må du sgu gøre det alligevel. Jaja, sådan er det her, og sådan har det nu været i 47 år, forklarer han.

- Det handler om at komme på benene og lave sin morgenkaffe hver dag.

Hardy er ikke 'dus med himlens fugle'. Han går hverken med barnevogn eller rævehale, og han har ikke et lunt sted at fortrække til, når vinteren bliver strid. Han mødes heller ikke med Pjuske, Sprællemændene og de andre farende svende, når ølteltene åbner på Hjallerup Marked. Han rører ikke alkohol.

- Jeg vil bare gerne være alene, siger han.

Hans sælsomme sind trives bedst på den måde.

Mange forskellige skæbner

Der er mindst 5.290 hjemløse i Danmark - med lige så mange forskellige skæbner. Kun fem pct. af dem er over 60 år. Hardy er sandsynligvis den ældste.

Han hører til det mindretal, der har valgt at isolere sig. De banker ikke på dørene ved varmestuer eller herberger og er usynlige i statistikkerne. Kun ganske få lever på den måde i Danmark.

De har ikke lyst til at være en del af samfundet. Magter det ikke. Vil bare gerne være i fred - også for velfærdssamfundet.

- Der var ikke flere penge på lommen, lyder Hardys enkle forklaring på, hvorfor han i 1965 valgte landevejen.

Valget giver kun rigtig mening for ham selv. Og fordi det er så svært at forstå, er der mange godhjertede mennesker, der igennem årene har forsøgt at række ud efter ham. På både gode og lidt misforståede måder. Kvinden med cyklen. Det ældre ægtepar, der trofast kommer med kaffe og rydder op, når skraldet fylder for meget. Søsteren. Menighedsrådet, der et år gav en kasse julehjælp. Bl.a. en frossen flæskesteg, som Hardy, der laver mad over bål, dog ikke kunne bruge til så meget. Rideskolen, der lader eneboeren komme og hente vand. Alle dem, der har givet et måltid, lidt tobak eller en skærv.

På grund af alle dem er Hardys historie ikke kun historien om en mand, der ikke kan rumme verden og derfor har trukket sig ud af den. Det er også historien om, at danskerne ikke kun er sig selv nærmest. Og ikke mindst historien om, at man ikke kan redde nogen, der ikke vil reddes.

Hardy vågner hver morgen, når solen står op og Roskildevej begynder at larme. De rutinerede hænder laver et lille bål, og kaffen bobler hurtigt over ilden. Det tager tid, før grumset bundfælder sig i gryden, så han kan hælde morgenkaffen over i honningbægret med pap omkring og få dagens første tår. Men han har tid nok. Han skal ikke nå så meget.

Efter kaffe og havregrød går han som regel en tur. Der er halvanden kilometer til købmanden, hvor han provianterer med skillingerne fra folkepensionen, som hans søster administrerer for ham. Blødt franskbrød, sveskegrød, mælk og lidt at ryge på. Det tager et par timer, for Hardy går ikke så hurtigt længere. Og han tager mange små pauser for at hvile benene og betragte verden lidt.

- Man må jo holde sig i gang. Det giver noget blodomløb og noget varme, siger han.

Den 85-årige vandrer gennem byen i gummistøvler, slidstærkt arbejdstøj og med huen på. Håret er blevet så langt, at det ligger snoet rundt om hans hoved og får huen til at stå op som en turban.

Stille gemyt

Det stille gemyt stikker ud, selvom han hellere vil se end at blive set. En håndværker i en varevogn dytter og vinker ad den velkendte skikkelse ved vejen.

Hvert sogn har sine særlinge. Hedehusene har Hardy.

Han er en af dem, som kommunen ikke kan hjælpe. Den har pligt til at yde omsorg, men Hardy har også ret til at sige 'nej tak' og gør det troligt. Det er ikke kriminelt at bo, som han gør. Og han er hverken til skade for andre eller sig selv. Hardys valg er måske skørt, men det er hans.

Hardy Engell Hedager blev født 5. marts 1927 som ældste barn og eneste søn af Maja og Poul Hugo Hedager.

Hardy var meget rolig. 'Det letteste barn,' sagde hans mor altid. Og så havde den lille dreng de sødeste krøller over hele hovedet.

Foto: Gartneriet Godthåb, hvor Hardy voksede op

FOTO: Hardys forældre

Opvækst på gartneriet

Hardy voksede op på gartneriet Godthåb, der lå i det daværende Vridsløse på Midsjælland. I dag hedder det Albertslund.

Der var nok at se til på gartneriet, hvor arbejderne også boede og var på kost. Så Maja og pigerne havde travlt med at holde hus og sørge for mad på bordet.

Hardy gik altid ude i gartneriet med sin far.

Poul Hugo var en dygtig gartner.

Han var f.eks. en af de få, der kunne sælge juleroser på grønttorvet i København under Anden Verdenskrig. Han havde været heldig at få et parti røde og hvide juleroser fra Holland, lige inden krigen lukkede handlen. Og de trivedes i den tunge jord ved Godthåb.

Maja var den eneste, der havde hånddelag til at plukke juleroserne. Så hun plukkede blomsterne, og så sad hele familien om spisebordet og sorterede dem i bunker, bandt bast om buketterne og pakkede dem ind i hvidt papir.

Børnene fik lov at komme med far på torvet, hvis de havde fri fra skole.

Hardy var meget flittig i skolen, men han skulle være gartner ligesom sin far. Godthåb skulle jo føres videre. Så Hardy blev oplært i gartneriet ved siden af sin skolegang.

Faderen råbte tit efter ham, at han skulle komme og hjælpe til. Der skulle sorteres tomater i kælderen. Men moderen forsvarede sin søn, der sad i kvistværelset og læste.

- Det kan ikke nytte noget! Han skal have lov at læse sine lektier, råbte Maja tilbage.

Skolen i Vridsløse gik kun til 7. klasse, men rektoren anbefalede, at den dygtige dreng også kom i realskolen. Hardy fik realeksamen fra Taastrup Realskole.

Da verden begyndte at lysne igen efter krigen, var alle Maja og Poul Hugos børn godt i vej. Men til den yngstes

konfirmation i september 1945 måtte Poul Hugo gå ind og lægge sig. Da året gik på hæld, blev han indlagt, og i februar tog en hjerneblødning hans 63-årige liv.

Hardy var 18 år, da han mistede sin far, og alt blev anderledes.

Maja blev gift igen efter nogle år som enke. Men hendes nye mand, Thorvald, var ikke interesseret i gartneriet. Han tilbød Hardy at købe Godthåb. Men til en pris, som den unge gartner, Godthåbs oprindelige arving, ikke havde nogen chance for at skrabe sammen. Poul Hugos livsværk blev solgt. Den fremtid, som hele Hardys liv havde ledt ham mod, var væk.

Enspænder

Han har aldrig fortalt nogen, hvad det gjorde ved ham. Man har gisnet, at tabet af faderen og Godthåb var det, der slog skår i Hardys sind.

Hardy var allerede som barn og ung en enspænder.

FOTO: Hardy som 25-årig til sin søsters bryllup i 1952

Han slæbte ikke kammerater med hjem. Ville ikke holde fødselsdage. Og

han er aldrig blevet set med piger. Han havde fingrene i Godthåbs muld, når ikke de spillede violin eller skrev i stilehæfter.

Majas 'letteste barn' blev en ung mand med stålfaste meninger. En glødende retsstatsmand - tilhænger af partiet Danmarks Retsforbund, der bl.a. ønskede, at staten ejede al jord.

Han friserede de lyse krøller bagover, så de lå i bølger. Maja havde ihærdigt syet en ny bag i hans bukser, når han sled dem som barn. Nu gik Hardy kun i skræddersyet tøj og var altid sirligt barberet.

FOTO: Hardy 25 år

Han aftjente værnepligt og stod havnevagt på Bornholm. I en årrække arbejdede han som overgartner på forskellige gartnerier i Danmark. Senere søgte han mod Oslo.

Men Hardy fik stadig sværere ved at styre sit temperament. Tiden i Norge bragte ham forbi flere gartnerier, hvor hans temperament, stædighed og ærekærlighed kolliderede med jobbet. Det gik helt galt, da mester smed nogle kasser tomater væk, som Hardy mente ikke fejlede noget. Hardy overreagerede. Mistede besindelsen og blev smidt ud. Det blev hans sidste job.

Under åben himmel

38 år gammel stod han på gaden uden en krone. Der var intet Godthåb at søge hjem til. Stedfaderen Thorvald var den eneste, der måske kunne hjælpe med penge, men han var netop dén, som Hardy aldrig ville bede om noget. Så ville han heller gå på landevejen. Året var 1965. Hardys første år under åben himmel.

I årevis anede familien ikke, hvad der var blevet af Hardy. Dengang, hvor

telefonopkald var dyre, var det ikke unormalt, at man ikke hørte fra et familiemedlem i længere tid.

Men Maja vidste det, og det skar hende i hjertet. Den 74-årige mor lå på Næstved Sygehus. Hun havde ikke kræfter til at leve mere og var bange. Bange for, hvad der var ved at ske med hende, og bange for, hvad der ville ske hendes søn.

Inden en stor undersøgelse hev hun sin datter Asta til side og fortalte med sorg i stemmen, at Hardy gik på landevejen.

- Vil du ikke godt tage dig af ham, bad hun og fik et løfte.

Tag over hovedet

Løftet var svært at efterkomme. I årevis var det eneste, Asta kunne opspore, at han i 1971 - en måneds tid efter moderens død - rejste fra Norge til Danmark. Men pludselig, efter syv år, var der et billede i avisen af en vagabond med et stort skæg. Først da hun så navnet, Hardy Hedager, i teksten, genkendte hun sin bror.

'Hardy ved ikke, han er rig' lød en overskrift i Nyt Ude og Hjemme i 1978, da søsteren desperat gik til pressen for at få efterlyst sin bror.

- I syv år har en mindre formue ventet på Hardy. En arv på næsten 20.000 kroner efter hans mor. Og det er mange penge for Hardy, der sjældent har flere end få kroner på lommen, skrev bladet.

- Vi har forgæves ledt efter Hardy. Jeg vil gerne i kontakt med ham, dels fordi han skal have sin del af arven, dels fordi både jeg og min mand er indstillet på at hjælpe ham, hvis han ønsker det, fortalte Asta i artiklen.

Hun havde i årevis tråde ude til folk, der ringede og rapporterede, når de havde set Hardy. Så vidste hun, at han stadig levede.

Det var en usigelig lettelse, da han endelig slog sig fast ned ved Hedehusene.

Hun drømte helt indtil for ganske nylig om at få Hardy installeret med tag over hovedet. Han gav endelig efter for hendes bøn, da han for et par år siden lå svag på sygehuset med nyresten. Asta havde fundet et lille fritidshus tæt på hendes hjem, så hun kunne komme oftere forbi med lidt mad og sådan. Det var helt perfekt. Afsidesliggende, så Hardy kunne være sig selv. Så fint, med lysegråt træværk og hvide vinduesrammer. Der manglede bare en underskrift, da hun fik Hardy med ud at se det.

- Jeg kan ikke, lød det forpint fra Hardy, som frygtede han at blive

tvunget ind i det lille hus. Der var ikke mere at diskutere. Asta tudede af ærgrelse.

Høje-Taastrup Kommune har ligeledes tilbudt Hardy alverdens former for husly. Han vil ikke. Plejehjem kan de også glemme.

- Det vil jeg sgu ikke. Jeg ligger hellere ude i snedriverne, siger han med opskræmte øjne og fortæller om dengang, hvor en sneskovl pludselig fik hans trillebør med, fordi han havde gravet sig ind i en snedrive for natten. Han ler lidt for sig selv i det gulnede skæg.

- Du lever bedre herude. Du må aktivere dig, så går det. Du ved, efter vinteren kommer sommeren, og solen smelter sneen. Sådan er det, forklarer Hardy med selvfølgelighed og ser frem for sig, mens han tager et drag af cerutten.

Hardy har været indlagt på psykiatrisk hospital flere gange. To gange i Norge, to gange i Sverige og en enkelt gang på Rigshospitalet i Danmark, siger han. Det er længe siden nu.

'Karakterafviger', kaldte de ham. En løs betegnelse, der dengang blev hæftet på folk med mange forskellige symptomer. Folk, der ikke kan tilpasse sig. Ikke passer ind. Afviger fra det normale.

Holder sig opdateret

Hardy er en intelligent mand, der holder sig opdateret om verden ved at læse de aviser, han finder. Han taler velartikuleret med fødeegnens dialekt

og en snert af noget nordisk fra årene i Norge og Sverige. Men talen flyder ikke. Han er fåmælt, som en mand, der går i lange perioder uden at tale med nogen, og derfor skal vænne sig til at forme ord igen. Fåmælt, men til at forstå. Indtil hans øjne slipper fokus, og han tier.

Andre gange løber talen løbsk. Et virvar af minder blandes med brudstykker, han har læst eller hørt, og ting, der kun er foregået inde i hans eget hoved. Paranoidt, og kun sammenhængende i hans eget sinds labyrint.

Hardys barndomshjem, rødstensstuehuset og de store lange drivhuse, er borte for længst. Der ligger en sø og et boligkvarter i dag. Markerne er også bebygget.

Fødeegnen

I de 40 år, hvor Hardy vandrede, var det som om, at alle veje førte ham mod fødeegnen. I dag er det blevet hans hjem. Grøftekanten ikke så langt fra, hvor markerne engang strakte sig rundt om Godthåb. Det, der skulle have været hans.

Men Hardy brokker sig ikke. Han er et ydmygt menneske, der takker meget og ikke mangler noget.

Tror du, han er lykkelig, spørger vi hans søster?

- Lykkelig, er nok så meget sagt. Men han vil ikke andet og kan heller ikke andet. Og han klager aldrig. Så han er nok lykkelig på sin egen måde, funderer Asta.

Hun har langt om længe accepteret, at hendes bror vil leve og dø i sin grøft. Blot frygter hun den dag, hvor hun slår presenningen til side og kun finder Hardys legeme på pallerne. Han kan jo ikke blive ved.

Spørger man den 85-årige selv, om han har haft et godt liv, svarer han stilfærdigt:

- Det har såmænd været meget godt. Du må jo se at komme op på benene. En dag ad gangen. Så er der nogle, der tager hele livet på én gang. Det må de så selv klare.

Endnu en gang slipper de grå øjne fokus. Hardy vil gerne være alene nu. Han er træt og vil have en lur under presenningen. To meter fra hans leje på pallerne skynder verden sig forbi. Hardy ænser den ikke. Han har sin egen verden.

Mere på næste side

De, der ikke kan hjælpes

Omsorg: Vi må respektere, at nogle lever anderledes og droppe 'den humanistiske hensynsbetændelse', lyder det fra socialarbejdere

Mange så helst Hardy Hedager fjernet fra grøften. Men hvad gør man, hvis den hjemløse ikke vil hjælpes? Dét er dilemmaet for Høje-Taastrup Kommune.

- Det nytter ikke noget, at vi kommer med en to-værelses i et boligkompleks, for han vil ikke have den, fortæller socialpsykiatrilæder Mogens Seider og

forsikrer, at det ikke er 'kommunalt hælden vand ud af ørerne'

Kommunens folk kigger forbi Hardy Hedager et par gange om ugen, men alligevel lander eneboeren i kategorien af borgere, som er næsten umulige at hjælpe. Sammen med kvinden, der fodrer byens rotter, og ham, der oversvømmer sin lejlighed for at sende vand til Afrika.

- Det er virkelig ikke fordi, vi ikke vil hjælpe. Vi har fandme anstrengt os for at finde ud af, hvad vi kan gøre ved den her type mennesker.

Det står bare ikke på side ét i grønspættebogen, hvad vi skal stille op.

Vi har en omsorgsforpligtelse, men han har jo også sin selvbestemmelsesret. Hans bolig er ukrænkelig, selvom den er i et krat, understreger Mogens Seider, der har svært ved at svare på, om Hardy Hedager lever uværdigt.

- Han føler, at han har det bedre end der, hvor han var før. Det er omgivelserne, der vurderer, at der er et problem - ikke ham.

- Godheden, vi har på andre menneskers vegne, kan godt blive lidt misforstået omsorg, hvor vi forsøger at få folk til at være som os selv. En slags humanistisk hensynsbetændelse, siger han.

Ikke bekymret

Den 85-årige har ikke bedt velfærdssamfundet om noget. Han er hverken til fare for andre eller sig selv. Han er ikke selvmordstruet, men klarer sig, selvom han lever udendørs på 47. år.

Hospitalspapirer, som BT har set, bevidner også, at Hardy Hedager - bortset fra et lille ildebefindende for nogen tid siden - har det godt.

Han var varm og tør og virkede ikke medtaget, konkluderede personalet og sendte ham hjem med en madpakke og saftvand.

- Jeg ville ikke være bekymret, siger Ninna Hoegh, direktør ved Projekt

Udenfor, der laver gadeplansarbejde og forsker i hjemløshed.

Hun kender ikke Hardy Hedager, men udtaler sig kun på baggrund af BTs udlægning.

- Der er mennesker omkring ham, der holder lidt øje med ham. Hvis han kan klare sig, leve varmt og tørt nok til ikke at blive syg, så synes jeg faktisk, det er okay, siger hun.

Umuligt valg

Hardys valg af livsførelse skyldes måske et uligevægtigt sind. Derfor kan man sætte spørgsmålstegn ved, om det var et oplyst valg, han traf.

Projekt Udenfor ser oftest, at valget af et liv som hjemløs er et resultat af valget mellem umulige situationer. Men:

- Der findes hjemløse, der klarer sig, selvom de har valgt et hårdt liv. Man må virkelig tage hatten af for deres evne til at klare sig i al slags vejr og som individ, siger Ninna Hoegh og understreger, at man skal blive ved og ved med at tilbyde dem hjælp.

Det er Jann Sjursen, formand for Rådet for Socialt Udsatte enig i, men også han erkender, at der er grænser for, hvor meget man kan hjælpe.

- Det er svært! Men medmindre folk er til fare for sig selv, så må man også acceptere de valg, som folk træffer. Respektere, at nogle lever anderledes - og sikre sig, at tilbuddene om hjælp er modtaget, siger han.

De fleste vil have hjælp

SFIs kortlægning af hjemløse i Danmark talte sig frem til 5.290 hjemløse.

Langt de fleste er ufrivilligt hjemløse, der gerne vil have en løsning på deres situation og tag over hovedet.

Kun ganske få fastholder, som Hardy, ønsket om et liv under åben himmel.